

Erasmus' graf en nalatenschap

Erasmus heeft tientallen boeken en duizenden brieven nagelaten. Het merendeel daarvan is uit het Latijn vertaald. Daarmee is zijn geestelijke erfenis voor een breed publiek toegankelijk geworden. Verder zijn er verspreid over Europa schilderijen, tekeningen en prenten met afbeeldingen van Erasmus. Rest de vraag wat er verder nog van hem aanwezig is. Waar bevindt zich zijn graf en waar is zijn nalatenschap gebleven, in het bijzonder zijn bibliotheek?

Na een kort ziekbed overleed Erasmus op 12 juli 1536 in het huis van zijn vriend en drukker Hieronymus Froben (1501-1563) te Bazel. Zijn laatste woorden waren: 'Lieve God', uitgesproken in zijn moedertaal. Enkele dagen later werd hij in het middenschip van de Múnsterkerk te Bazel begraven. Boven zijn graf werd een dekplaat aangebracht. Enkele jaren later lieten zijn vrienden een marmeren gedenksteen op enige afstand van het graf plaatsen. Tot het midden van de negentiende eeuw bleef de situatie ongewijzigd.

De kerkvloer werd in 1850 opgebroken voor de aanleg van verwarmingsbuizen.

Dolk, mes en priem van Erasmus.

Daarbij raakte de dekplaat van Erasmus' graf zoek, terwijl de gedenksteen enkele jaren later werd verplaatst. Het gevolg was dat het graf van Erasmus niet meer exact kon worden gelokaliseerd. Dat bleek in 1928 toen het vermoedelijke graf van Erasmus werd geopend. De onderzoekers troffen een vermolmd lijkkist aan met daarin een nog redelijk gaaf geraamte. Het meest opvallend was de schedel, die aan de achterzijde was afgeplat. Daarnaast werden enkele botverdikkingen waargenomen, die duiden op syfilis.

Opmerkelijk omdat de levenswandel van Erasmus daartoe geen enkele aanleiding gaf. De resten werden herbegraven, maar de twijfels over de juistheid van het graf bleven.

In 1974 vonden opnieuw opgravingen in de kerk plaats. Naast het graf uit 1928 werd een geraamte aangetroffen met bovenop de gekruiste handen een penning met de afbeelding van Erasmus. Deze vondst versterkte de twijfels over de juistheid van het graf uit 1928. Helaas was de schedel van het in 1974 aangetroffen geraamte geheel vergaan. Omdat een definitieve identificatie niet mogelijk was, zijn beide skeletten in Erasmiaanse verdraagzaamheid in één eiken kist aan de voet van de marmeren gedenksteen herbegraven.

De rechtsgeleerde Bonifacius Amerbach (1495-1562) trad op als executeur-testamentair. Hij verdeelde de goederen en gelden die Erasmus aan zijn vrienden had nagelaten. Verder zorgde hij ervoor dat de nog uitstaande schulden werden voldaan. Wat overbleef waren enkele persoonlijke bezittingen die Amerbach toevoegde aan zijn verzameling, het Amerbachkabinet. Deze collectie vormt de oorsprong van het Historisch Museum te Basel. In dit museum bevinden zich onder meer Erasmus' bestek, zandloper, dekselbeker en zegelring.

Zandloper met etui van Erasmus.

Reeds in 1525 had Erasmus zijn bibliotheek verkocht aan zijn Poolse vriend Jan Laski, zij het onder de voorwaarde dat hij tot zijn dood over zijn boeken zou kunnen beschikken. Na het overlijden van Erasmus in 1536 werden conform afspraak zijn boeken in drie grote vaten naar Krakau verscheept. Weliswaar is van de verzonden boeken een lijst van 413 titels bewaard gebleven, maar deze is door het ontbreken van de naam van de drukker of uitgever en het jaar van uitgave beperkt bruikbaar. Lang bleef de bibliotheek niet in tact. Door geldnood gedwongen verkocht Laski de boeken. Daarnaast schonk hij de nodige exemplaren aan vrienden en relaties. In Nederland zijn tot op heden negen boeken uit Erasmus' bibliotheek aange troffen, tegen vier exemplaren in buitenlandse bibliotheken. (*Nico Habermehl*)

Tekening van Erasmus op zijn doodsbed.